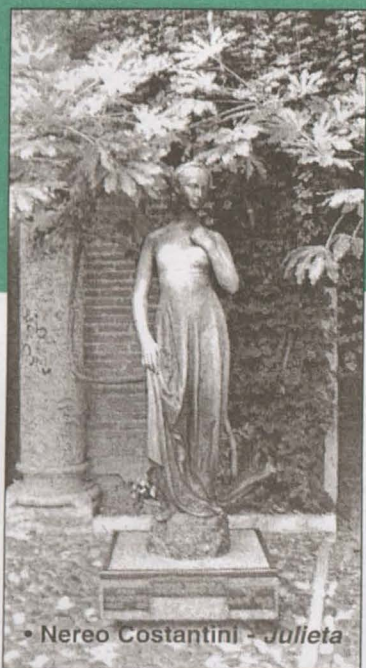

Italia

„Iubirea spune doar ce s-a mai spus“

• Nereo Costantini - Julieta

Călătoria de la capătul acestei veri la Verona a fost o călătorie pe care am repetat-o, fără să o mai fi făcut vreodată. Prima oară ea a avut loc în 1960, atunci când am primit în dar „Romeo și Julieta” de W. Shakespeare (Ediția a II-a, în românește de St. O. Iosif, Text revăzut: Al. Philippide, Editura tineretului, colecția *Biblioteca școlară*), și a cărei lectură a însemnat nu numai reîntâlnirea cu celebra poveste de dragoste (pe care o ascultasem întâi la radio, „Teatru la microfon”, o văzusem pe ecran – oare va fi fost filmul lui Renato Castellani?), ci și un soi de visare asupra Veronei. O etimologie fantazistă (aveam doar 11 ani) o apropia când de vâlul pe care se păstrase întipărit chipul Mântuitorului, când de floarea cu proprietăți curative, când de numele mamei, dar mai atrăgător rămânea colindul pe străzile ei, în care intram ca pe o scenă. Erau acolo destule unghiuri între clădiri, suficiente umbre create de zidurile lor din care să pot urmări, prezentă discretă și emoționată, istoria despre iubirea „cu soartă-ngrozitoare”. Și ura ce nu poate-a fi-mpăcată/ Decât cu moartea scumpelor odoare...”. Un spectator privilegiat!

Același sentiment, al pătrunderii în spațiul unui spectacol, l-am încercat și când ajunse aievea în Verona, am fost întâmpinate de uriașe decoruri la „Aida”, neclintite sau alunecând lent pe caldarâm în așteptarea intrării în reprezentațiile programate pe Arenă, impresionantul amfiteatru roman (al treilea din lume ca dimensiuni, 25 000 locuri, și cel mai bine conservat), aflat în perioada 18 iunie - 29 august 2010 în stăpânirea lui Franco Zeffirelli, cu „Turandot”, „Aida”, „Madame Butterfly” și „Trubadurul” în viziunea sa regizorală. Că decorurile aparțineau de asemenea unei povești tragice de dragoste, mi s-a părut firesc, ca și întâlnirea cu numele lui Zeffirelli, autorul celei mai faimoase transpuneri cinematografice a poveștii lui Romeo și a Julietei sale. Eram doar într-un oraș italian cu destule prezențe în

istoria culturală a Peninsulei și a Europei, dar care se asocia mai presus de toate, grație englezului Shakespeare, cu iubirea curmată de moarte și eternizată tot de ea. Chiar și când am pășit, de pildă, în Piazza delle Erbe, *Piața Verdețurilor*, atât de veche, atât de iubită de pictori și scriitori, devenită în perioada Senioriei Scala nucleu al vieții civice și comerciale, nu am putut să nu mă gândesc la părintele Lorenzo, vorbind în zori cu sine însuși:

„Dar până când al soarelui feeric/ Ochi arzător din neguri scoate valea,/ Înveselind văzduhul diafan,/ Eu trebuie cu ierburi veninoase/ Și flori ce poartă sucuri prețioase/ Să-mi umplu coșulețul de nuiele./ Că-s însușiri alese-n toate cele./ Tărăna-i mama firii și sicriul./ Ea face din ce-i mort să nască viul./ Și sânul ei îl dă la fiecare./ La toți copiii de-orice soi ce are./ Ce felurite sunt în lume toate!/ O, sunt puteri de viață minunate/ În ierburi, în copaci, în piatră chiar!” Cel mai mult am întârziat aici la fântâna pentru care în 1368 Cansignorio a pus să se capteze apele unui izvor de lângă Avesa și să fie transportate în tuburi de plumb, trecând peste Adige pe deasupra lui Ponte della Pietra, pentru a aproviziona orașul. Creație a lui Giovanni di Rigino, fântâna a fost împodobită cu o statuie romană, misterioasa Madonna Verona, ajunsă protectoarea orașului. Roman este și cel de-al doilea disc al fântânii, mai mare, convex, în timp ce primul, concav, pe care se înalță Madonna Verona datează din vremea familiei Scala. Înscrisul sculpturii spune că orașul este purtător de justiție și iubitor de laude. Nici un cuvânt despre splendoarea sentimentului care avea să-i ajungă simbol, dar în anii aceia Shakespeare încă nu se născuse, iar posibilitățile Romeo și Julieta identificați de cercetători, chiar dacă trăiseră și muriseră, nu fuseseră încă scrise, povestiți. În spatele Madonnei, șiruri de umbrele albe și cenușii protejează micul negoț turistic de suveniruri - obligatoriu cu inimioare - până spre Palatul Maffei, străjuit de Coloana Leului din San Marco. Dar Piazza delle Erbe, una din cele mai tipice și mai frumoase ale Italiei, este un mic tezaur, cu bijuterii arhitectonice cărora montura istoriei le ridică și le pune în lumină valoarea. Însă memoria afectivă a avut câștig. Din toate, a preferat să aleagă și să păstreze feminitatea suavă a Madonnei. Am descoperit-o când am ajuns în fața Julietei și am avut impresia că ea marchează și chipul eroinei lui Shakespeare, cu

aceeași boare de melancolie, ca și cum amândouă ar fi știut că nu vor avea parte de bătrânețe. Mai accentuată în cazul Julietei, din cauza ploii de frunze care i-l înconjura umbros, în vreme ce coroana metalică a Madonnei îi lăsa obrazul alb în mângâierea zilei și a soarelui, îndreptând încă o dată supranumele de Marmoreana dat Veronei.

Casa Julietei, aflată pe Via Cappello, 23, avea, și în duminica popasului nostru, curtea interioară plină de lume. Foarte mulți tineri, veseli, aproape niciunul dispus să urce și să-și facă apariția în celebrul balcon din cauza glumelor celorlalți, ivindu-și doar capetele la ferestre, curioși să vadă cine riscă. Riscău puține persoane, predominant nu de vârsta lor, imune la răsete și vulnerabile la amintiri. Tot ele alcătuiau majoritatea și în vizitarea casei, un edificiu medieval, locuit începând din secolul XIII de o familie Dal Cappello (de unde și pâlăriile în relief din stemele clădirii, de unde și Capuleti, neamul Julietei). Traseul cuprinde nouă încăperi cu piese de mobilier vechi și picturi, unele din secolele XIII-XVII, altele de acum peste un veac ilustrând legenda celor doi îndrăgostiți, și este presărat cu citate din piesă și cu imagini din transpunerea cinematografică a lui George Cukor, din 1936. Într-o odaie, patul original utilizat în 1968 de Franco Zeffirelli pentru controversata, atunci, astăzi doar vestita sa ecranizare. Secolul XXI este prezent și aici cu un punct multimedia, în care poți să audiezi/ vezi piese muzicale, coregrafice, teatrale, cinematografice, literare închinată capodoperei lui Shakespeare, ba chiar îți oferă și posibilitatea de a-i adresa mesaje Julietei. La ultimul etaj, o colecție valoroasă de ceramică medievală este concurată de priveliștea

zidului scaliger care înconjoară orașul și a Castelului San Pietro. În curte, statuia Julietei: „O statuie de aur îi voi pune./ Atâta vreme cât va să răsune/ În lumea-aceasta al Veronei nume./ Să nu mai fie monument pe lume/ Cum e al credincioasei Juliete”, jura tatăl lui Romeo, și el și al Julietei, bătuți de Dumnezeu „prin iubire”. Lucrarea, din 1972, a lui Nereo Costantini, care în 1965 îl imagina și-l turnase în bronz și pe Romeo, stătea neclintită în clincheta aparatelor de fotografiat ale unui nou grup de vizitatori, ce izbutise să depășească mulțimea adunată în fața manechinelor și inimioarelor-pernuțe expuse de un Club al Julietei. Cu nume cusute și pe acestea și pe veșmintele de pe manechine într-o nesfârșită varietate, capabilă să satisfacă aproape orice cerință, puținele neavute încă în vedere fiind brodate pe loc. Sursa de inspirație a meșterilor clubului era la vedere, zidurile interioare fiind practic acoperite cu nume, bilete și jurăminte de iubire, unele atât de sus încât doar urcat pe scară (sau mai curând pe umeri) puteai să ajungi să le zgării, să le pictezi, să le încrustezi. În urmă cu câțiva ani, o încercare de a le îndepărta nu reușise altceva decât să creeze câmp nou de manifestare neobosiților autori de graffiti, doritorilor de mărturisiri publice. Ieșite în stradă, am fost asaltate de alte mici ateliere și magazine pentru Juliete îndrăgostite și îndrăgostiți Romeo, mergând în pas cu noi la Casa, ca o fortăreață, Montecchi, a lui Romeo, acolo unde, de pe zid, Romeo ne mărturisește de peste patru veacuri: „Ah! M-am pierdut pe mine însumi! Nu-s/ Aici! Eu nu-s Romeo. El e dus/ Aiurea..”

În anii citirii și recitirii cu nesăță a piesei lui Shakespeare și a drumurilor imaginare la Verona, aici, la Casa Julietei, la Casa lui

Romeo, la Mormântul Julietei, a fi venit întâi, dacă aș fi avut norocul unei călătorii aievea în orașul de pe Adige. La jumătatea de secol de la întâlnirea cu Romeo și Julieta, am făcut la fel. Numai că știind, și anticipându-mă o neprevăzută tensiune întineritoare, că urmează o altă Cea cu adevărat așteptată. O Dante, în Piazza dei Signori, o cel mai mare poet al italienilor care în Verona s-a refugiat prima dată în decursul peregrinărilor sale. Monumentul său, realizat de Ugo Zannoni, ocupă locul central al acestui spațiu, considerat „salonul”, patruleterul cel mai aristocratic al orașului. Dacă Shakespeare a imaginat o iubire fără seamăn, una fără seamăn trăită, și a slăvit-o în poezie, Dante pentru Beatrice, ai putea să-ți spui, adăugând cu drag și respect o floare, la florile întoarsă deauna proaspete care îi omăgliază statuia și memoria. Dacă care este proporția de adevăr și de ficțiune în literatură? Și, în urma urmelor, cât contează această proporție, când contează doar „Iubirea care mișcă sorii și stele”?

Amiaza aurie subțiasă până în dizolvare orice umbră. Nu mă eram privitoare din adolescență la spectacolul orașului, în care pentru „Aida”, pe lângă zeitățile egiptene din materialele zilelor noastre, se aduc elefanți adevărați, ci mai curând aparținerea masei de figuranți, corul întonând „Aicea, în Verona-ncăntătoare...” Pe stradă, în fața noastră, o fată și un băiat, amândoi în blugi, amândoi în tricouri mergeau îmbrățișați, sărutându-se din când în când, când timida când cu pasiune, și tot din când în când ridicând și fluturând hohote de răs una din eșarfele inimioare achiziționate de Clubul Julietei. Da, avea dreptate Shakespeare, „Cum se înnoiesc soarele-n apus,/ Iubirea spune doar ce s-a mai spus!” Dar ultimă imagine la despărțirea din Verona, nu e a lor, ci a meșterului așezat la mașina de cusut în transparenta ușii și a peretelui din la micuțul său magazin. Cum să interpretezi atâta zor într-o zi de duminică? Răspunsul la îndemână vorbește despre cererea încă mare spre sfârșitul sezonului turistic. Răspunsul din adânc sofereste însă, abia auzit, că mitul continuă să lucreze, continuă să se lucreze.

Doina CERNIC

• Spre casa Julietei

Inițiator al seriei noi: Radu CĂRNECI Redactor-șef: Carmen MIHALACHE

Ștefan RADU (secretar general de redacție)

Adrian JICU, Marius MANTA, Dan PERȘA, Violeta SAVU (corectură)

Contabilitate: Anișoara TOMA Culegere text: Niculina MOISĂ

- Revistă editată de Consiliul Județean Bacău • Redacția: Str. Caișilor nr. 7 • Tel/Fax: 0234-512497 • E-mail: ateneubc@gmail.com •
- Materialele nepublicate nu se restituie. • Tipărit la Tipografia „ELENA” Bacău, www.tipografiaelena.ro • ISSN 1221-5813 •
- Cititorii se pot abona direct, la redacție, sau cu plata prin virament la Trezoreria Bacău, cont: RO50 TREZ 0615 010X XX00 0317 •

